

INTERVIEW FOTOGRAAF CARL DE KEYZER

Voor zijn serie *Trinity*, waarmee hij de hoofdgast is op BredaPhoto, werkte de Vlaamse fotograaf Carl De Keyzer in tien (voormalige) oorlogsgebieden. Het draait bij hem altijd om macht en geschiedenis, zegt hij, maar dan de absurdistische kant, het surrealisme.

Door Wim Bossema

Afghanistan, Kabul, 2003.

Hij wilde, zegt de Vlaamse Magnum-fotograaf Carl De Keyzer (1958) over zijn sleutelwerk *Trinity*, 'de stilte, afstand en tijd herinneren, die door de jachtige nieuwsgierigheid, en televisieverslaggeving verloren is gegaan. Hij dacht: ik ga het niet doen als vroeger de schilders. Van hen werden een of twee schilderijen getoond in een paleis aan het publiek. Ik kom ook met een paar beelden van grote gebeurtenissen en druk ze heel groot af, dan moet iedereen wel langdurig kijken dan vijf seconden, zoals bij de tv. Mensen zeggen dan: ik heb die gebeurtenis op tv gezien, maar dit zag ik niet.'

Op het fotofestival BredaPhoto, dat vandaag begint, is Carl De Keyzer (1958) de hoofdgast met *Trinity*. Hij werkte er ruim vijftien jaar aan. Het driekleurig bestaat uit de thema's geschiedenis, oorlog en politiek. Het was slechts twee keer eerder te zien, en wordt nu getoond in het Graphic Design Museum in Breda.

Buiten komen bovendien de eerste foto's te hangen uit een nieuw project, waaraan De Keyzer zet in begonnen: *Moments before the Flood*. Foto's van de kusten van Europa, waaruit de dreiging van het stijgen van de zeespiegel door de opwarming van de aarde moet spreken. 'Hoe dat te foto's graveren met al die aannebelende mensen op het strand, houdt bij nog even geluk.'

En dan is in Groningen, in Fotogalerie Noordlicht, tot 3 oktober ook nog de serie foto's te zien die De Keyzer in Congo maakte. Eerder dit jaar trok die expositie reeds naar Antwerpen, naar het fotomuseum in Antwerpen.

Intone is de kern van de blik van De Keyzer, zegt hij. Zo wil hij een kritisch commentaar geven op de bestaande beeldvorming. 'Voor elk onderwerp zoek ik een eigen, ironiserende stijl.' *Trinity* baseerde hij zich op de oerwervende gestruktureerd uit de schilderkunst. Een mooi voorbeeld vindt hij een van de eerste foto's uit de serie geschiedenis: een procesie in de Verenigde Staten met mannen verkleed

'Ik wil de andere kant laten zien'

De Keyzer Foto Stephan Vanfleteren

als Romeinen. Maar de kartonnen Coca Cola-bekertjes op de voorgrond verstoren de associatie met een oud schilderij. 'Het is een optocht gesponsord door Coca Cola.'

De Keyzer vond zijn inspiratie vooral bij Franse schilderijen, vandaar de Franse titels voor de drie delen van *Trinity*.

nieuwe producten uit het Westen en over de democratie, terwijl de mensen zeiden dat het communisme ook een goede kant had en dat de omwenteling hen te snel ging. Ik dacht toen: ik wil de andere kant laten zien. 'Het draait bij hem altijd om macht en geschiedenis, zegt hij, maar dan de absurdistische kant, het surrealisme.'

Hij gaf de foto's in de drie series de uiteenlopende formaten van de schilderijen. Die over de oorlog zijn panoramisch. 'Dat is de voornaamste versimpeling. Bij mijn foto's is niets heruit. Je ziet bijvoorbeeld een aardappelveld dat in brand heeft gestaan. De oorlog is sterk veranderd. Die epische veldslagen van vroeger tussen legers heb je nauwelijks meer. Het is chaos.'

Hij trof in het landschap de overblijfselen van ruwe groeicenten tussen guerrillagroepen, rebellen, kindsoldaten met kalasjnikovs. Onduidelijke bloedbaden met onbegrijpelijke graven, marteling, verkrachting. Op sommige foto's is de wijsheid van veldslagschilderijen te zien, maar op andere komen soldaten heel dichtbij.

De tien oorlogsgebieden bezocht hij in een periode van twee jaar met hulp van Artsen zonder Grenzen. In ruil voor foto's over hun projecten, bracht de organisatie die in oorlogsgebieden medische hulp verleent hem op alle plekken waar hij wilde fotograferen voor *Trinity*. De andere foto's voor dit werk maakte De Keyzer over een lange periode, vaak terwijl hij op pad was voor andere projecten en opdrachten. Daarom heeft het zo lang geduurd. 'Mitsdien te lang, want mijn stijl is in die vijftien jaar veranderd.'

De uitbundige Meuren van het hoofdstuk geschiedenis, verwijzen naar de historische schilderijen. Hij was met zwart-wit op kleur overgegaan voor zijn sprekenmakende serie en fotoboek over jeugvenenikampen in Siberië, Zina (2003). Hij moest wel, anders hadden die foto's ook van tien jaar geleden kunnen zijn, zo weinig was er tot De Keyzers verbodering veranderd. Zijn eerste digitale

foto's zamen in het hoofdstuk politiek van *Trinity*.

Voor dat deel was het hem gelukt toestemming te krijgen foto's te maken tijdens een sessie van het Nationaal Volkscongres in de Grote Hal van het Volk in Peking, 'in het Chinese parlement mag je niet flitsen. En er is precies zo weinig licht dat je er niet kunt fotograferen. Een stille warm van een saar. Maar met een digitale camera kan het wel zonder flits.' Dat doet hem plezier, de macht te sluit af te zijn geweest.

Hij ziet zelf aan de foto's dat hij de nieuwe techniek 'nog niet helemaal beheerst'. Dat is nu wel anders. Voor het laatste project dat hij afrondde, Congo (Belge), maakte hij volledig gebruik van de mogelijkheden. 'Ik heb delen van de foto's bewerkt tot 45 procent zwart-wit, om zo een band met het verleden te suggereren. Ik ga vrij ver in de bewerking. Ik heb er maanden op gewoogd. Ik heb per foto twee en een extra laag gekregen, die iedereen onbewust ziet. Het is de verwijzing naar vroeger, zoals de Belgen naar hun koloniale Congo leken. 'Ik ben opgegroeid met die koloniale fotografie, de afgewassen sfeer, die snapshots uit maal voor aan de grond zette, was alles anders. Congo was een complete verrassing. Je denkt dat je alles gezien hebt, op foto's in documentaires op tv, maar niets klopt met de werkelijkheid.'

Congo is zeker niet het nieuwe lievelingsland van De Keyzer. Daarvoor was het welken er te moeilijk, zegt hij, met al die graagbekleders van hoog tot laag die geld wilden zien voor toestemmingpapieren. Favoriet blijven Zinland, 'de mensen vind ik er interessant' en India ('meer omdat het landschap zo mooi is'), waar hij in de jaren tachtig zijn eerste foto's maakte.

Foto's Carl De Keyzer - Magnum

De Keyzer maakte in een periode van acht maanden reizen naar het binnenland van de Democratische Republiek Congo met twee oude reisgidsen uit de jaren vijftig als richtsnoer. Van de koloniale bezienoerwaardigheden bleek niet veel over. Op die plekken komen, was een opgave op zichzelf. 'Wegens zijn verdwenen, ben varen niet meer.'

Het frustrerendst van alles was de bureaucratie van de mislukte staat. 'Al in de hoofdstad Kinshasa moest ik op het ministerie van Informatie vergunningen kopen voor 350 dollar. Maar dan ben je er nog niet.' Hij vertramelde vergoedingen van provinciale gouverneurs, van de geheime dienst,

de politie en ga maar door. Maar steeds al bij ter plekke was 'vrijong' bij wijze van spreken een mannetje achter de fontein vandaan, die riep: 'Ik ben de chef van de fontein, je moet betalen.' Dat klinkt humoristisch, maar vaak was het bedreigend. Een dorpspotentiaat haald hem en een Belgische tv-ploeg bijna een week vast in het dorp en eiste tienduizend dollar. Pas na ingrijpen van de gouverneur, een contact van Artsen zonder Grenzen, mochten ze weer vertrekken met een vliegtuig.

Het gezin ging door tot de hoogste regionen. De Keyzer uitgever had vernomen dat president Kabila met te spreken was over de foto's van Congo

DE VOLKSKRANT
17 september 2010

(Belge) en dat een expositie in Kinshasa daarom niet door kon gaan. Het gaf aanleiding tot een polemiek in Belgische kranten, waarbij Congo het bericht ontkennd. Maar de tentoonstelling kwam er niet, ook omdat De Keyzer zijn Congolese contacten niet in moeilijkheden wil brengen.

De Keyzer heeft het voorlopig wel even gehad met Congo. Het was achteraf geen handige keuze voor een fotograaf die net hersteld was van een 'een kanjer van een depressie'. Die had hij opgelopen tijdens het bezoeken van de oorlogsgebieden voor *Trinity*. 'Mijn vrienden zeiden, je maakt wel weinig grasjes de laatste tijd. Ik heb er een jaar meer gesoukeerd.'

Hij denkt nu over de aanpak van zijn nieuwe serie. Moments before the Flood. Misschien doet zich daar de invloed gelden van zijn Congo-project. Voor de tentoonstelling in Antwerpen hing hij naast zijn eigen foto's een reeks foto's uit de koloniale tijd. Die beelden, afkomstig uit het archief van het Museum voor Midden-Afrika in Tervuren, werkte hij met moderne digitale middelen tot een nieuw leven.

Hij en Johan Lagae van de universiteit van Gent zochten de mooiste archiefphoto's uit voor Congo Belge en images. Die waren in originele staat vaak 'een soep', vertelt De Keyzer. Dat is na zijn restauratiewerk bijna niet te geloven, zo indringend en prachtig

'Voor elk onderwerp zoek ik een eigen, ironiserende stijl'

zijn de foto's, alsof ze gisteren zijn gemaakt.

De grote licht voor De Keyzer bij de manifestatie van de tafelen op de foto. Hij zal geen onderdelen toevoegen, hij doet ook niet aan mis- en scene. Hij ziet zich als zwevend tussen de kunststof, waar vrijelijk met fotomateriaal wordt gecombineerd, en de journalistieke fotografie waar verwerking van de werkelijkheid uit den bore is.

Hoewel hij schuift naar de vrije kant. Voor Moments before the Flood wil hij per locatie vijf foto's maken en die dan samenbrengen, kiezen en weglaten 'wat hem uitkomt. De Keyzer: 'Maarom zou het 'bestillende moment' een tweede zijn?' Misschien geeft een toetsing van een moment en dezelfde plaats een half uur later wel een beter beslissend moment. Of misschien ook niet. Ik ga er eerst een paar experimenten met.'

Trinity van Carl De Keyzer op BredaPhoto in het Graphic Design Museum @Breda, t/m 2/1/2011, bredaphoto.nl

USA, San Antonio, Our Lady of Guadalupe church, Good Friday Procession, 1990-1991.